

ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

На сучасному етапі проблема інтеграції у початковій школі є особливо актуальною, оскільки вона дає змогу сформувати в учнів власний світогляд, активізувати їхню пізнавальну діяльність, підвищити їх інтерес до навчання.

Актуальність ідеї інтегрованого навчання в тому, що вона є оптимальною для сучасного етапу розвитку національної школи, адже на даному етапі спостерігається ускладнення змісту освіти, зростання обсягу необхідної інформації та зменшення часу, відведеного для її засвоєння [3, с. 4].

У «Великому тлумачному словнику» інтеграція трактується як «доцільне об'єднання та координація дій різних частин цілісної системи». На думку сучасних вчених, інтегроване навчання ґрунтується на комплексному підході. Освіта розглядається через призму загальної картини, а не ділиться на окремі дисципліни. При цьому предметні межі зникають, коли вчителі заохочують учнів робити зв'язок між дисциплінами й спиратися на знання і навички з кількох предметних областей [2, с. 100–101].

Про важливість інтеграції знань неодноразово наголошувалось у прогресивній педагогіці. Ще в епоху Відродження вчені, виступаючи проти схоластики в навчанні, підкреслювали важливість формування у школярів цілісних уявлень про взаємозв'язок природних явищ. Я. Коменський вважав, що для формування системи знань важливо послідовно встановлювати зв'язки між навчальними предметами. Не втратили актуальності думки Дж. Локка про доцільність наповнення змісту одного предмета фактами інших. К.Д. Ушинський справедливо вважав, що знання та ідеї, які повідомляються будь-якими науками, повинні органічно об'єднуватися у світлий і, по можливості, широкий погляд на світ та життя взагалі.

Сьогодні ідея інтеграції змісту і форм навчання приваблює багатьох учених та вчителів-практиків. Досліджені дидактичні особливості інтеграції змісту навчання (О. Біляєв, Л. Варзацька, Н. Вегера, Т. Донченко, Ю. Колягін, В. Паламарчук, О. Савченко, Н. Светловська). Навчальні плани початкової школи ХХІ ст. поповнилися інтегрованими курсами, складовими яких є інтегровані уроки (див. «Я і Україна» — В. Ільченко, К. Гуз; «Художня праця» — В. Тищенко; «Мистецтво» — Л. Масол та ін., тощо) [3, с. 6].

Зазначимо, що оскільки інтеграція визначається як процес взаємодії двох або більше систем з метою створення нової, яка набуває нових властивостей завдяки зміні властивостей та зв'язків її елементів, відмінність інтегрованого уроку від традиційного полягає в тому, що предметом вивчення на такому уроці виступають багатопланові об'єкти, інформація про сутність яких міститься в різних навчальних дисциплінах; широка палітра використання міжпредметних зв'язків при різнобічному розгляді однопланових об'єктів;

своєрідна структура, методи прийоми і засоби, які сприяють його організації і реалізації поставлених цілей [4, с. 61].

Інтеграція навчальних предметів - це об'єднання блоків знань із різних навчальних предметів, тем навколо однієї проблеми з метою інформаційного та емоційного збагачення, сприймання, мислення, почуттів учня, що дає змогу пізнавати певне явище різнобічно, досягати цілісності знань. Урок, на якому реалізується принцип інтеграції, спрямований на розкриття загальних закономірностей, законів, ідей, теорій, відображених у різних науках і відповідних їм навчальних предметах. Він забезпечує формування в учнів цілісної системи уявлень про діалектико-матеріалістичні закони пізнання навколишнього світу у їх взаємозв'язку та взаємозумовленості і сприяє поглибленню та розширенню знань учнів, діапазону їх практичного застосування.

Мета інтеграції предметів – спресування спорідненого матеріалу кількох предметів навколо однієї теми; формування в учнів цілісного бачення навколишнього світу, активізація їхньої пізнавальної діяльності; підвищення якості засвоєння сприйнятого матеріалу; створення творчої атмосфери в колективі учнів; виявлення здібностей учнів та їхніх особливостей; формування навичок самостійної роботи школярів з додатковою літературою, таблицями міжпредметних зв'язків, опорними схемами; підвищення інтересу учнів до матеріалу, що вивчається; ефективна реалізація розвивально-виховної функції навчання [1, с. 43-44].

Отже, цінність інтегрованого навчання полягає у тому, що методи, які використовуються у процесі пізнання, дають змогу поглибити вивчення матеріалу без додаткових затрат, реалізувати взаємну систематизовану узгодженість, стимулювати учнів до використання набутих знань у повсякденній практиці. Однак не можна ототожнювати інтегрований урок із міжпредметними зв'язками, оскільки, як зазначає О. Савченко, це різні методичні поняття [5, с. 89].

Підсумовуючи вищесказане, можемо зробити висновок, що ідея інтегрованого навчання нині надзвичайно актуальна, оскільки на основі успішної методичної реалізації забезпечується досягнення мети якісної освіти, тобто освіти, спроможної забезпечити кожній людині самостійно досягати життєвої цілі, творчо самоутверджуватися у різних соціальних сферах.

Література

1. Інтеграція навчального процесу / О. Титар // Відкритий урок. – 2012. – № 3. – С. 43-45.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К. : Ірпінь ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
3. Вегера Н. С. Інтегрований урок як одна з нетрадиційних форм організації навчання молодших школярів // Інтегровані уроки в початковій школі / Упоряд. Н. С. Вегера Тернопіль–Харків : Ранок, 2010. – (Серія «Відкритий урок»). – С. 3–14.
4. Вашуленко М. Інтегрування завдань з рідної мови й читання / М. Вашуленко // Початкова школа. – 2004. – № 6. – С.13–16.

УДК: 372.881.116.12

ГАЛЬОВИЧ І.І., ХОМА О.М.,
Мукачівський державний університет

ЛІНГВОДИДАКТИ ПРО МЕТОДИКУ ВИВЧЕННЯ ДІЄСЛОВА

Методика вивчення дієслова досліджується: М. Вашуленко, М. Захарійчук, М. Наумчук та інш.. Відтак, М. Вашуленко зазначає, що засвоюючи, наприклад, поняття «іменник», «прикметник», «дієслово», учень мусить усвідомити, що означають і які граматичні форми мають слова, що належать до цих частин мови. Процес формування граматичного поняття «частини мови» за М. Вашуленком можна поділити на чотири етапи.

Перший етап формування граматичних понять полягає в аналізі мовного матеріалу з метою виділення істотних ознак поняття. Виконанням таких розумових операцій, як аналіз і синтез, на цьому етапі учні абстрагуються від лексичного значення слів і виділяють граматичні ознаки, типові для даного мовного явища. Зокрема, для формування поняття «частини мови» слід розвивати в учнів уміння абстрагуватися від конкретного лексичного значення слів і об'єднувати їх за спільними граматичними ознаками, тобто здатністю відповідати на однакові питання (що? або що робить?, що? або який?). З цією метою учитель ще в період навчання грамоти ознайомлює дітей з тим, що слово може називати предмет, ознаку чи дію і відповідати на певне питання: хто? що? який? яка? яке? що робить? Ці показники і виступають на цьому етапі як істотні ознаки поняття «частини мови».

Другий етап формування граматичних понять полягає в узагальненні істотних ознак, установленні зв'язків між ними та у введенні терміна. Після того як учні навчилися, наприклад, ставити питання до окремих частин мови і визначати групи слів як такі, що є узагальненими назвами предметів чи дій, тобто виділяти істотні ознаки кожної частини мови, вводяться спеціальні терміни – «іменник», «прикметник», «дієслово». Однак слід мати на увазі, що оволодіння поняттям на цьому етапі полягає не тільки в заучуванні слова-терміна. Відомо, що учні, які легко визначають корінь слова як спільну частину споріднених слів, називають спорідненими і слова з однаковою за звуковим оформленням частиною. Тому й потрапляють до споріднених слів слова з омонімічними коренями (вода, водити), а слова рік, річниця, роковини учні не вважають однокореновими. Знаючи, що іменники називають предмети, такі учні ніяк не можуть зрозуміти, чому слова на зразок ходіння, боротьба, будівництво належать до іменників, а не до дієслів, а слова хоробрість, синява – не прикметники, а іменники. Термін учні запам'ятали, а поняття в них не склалося. Безумовно, засвоєння терміна полегшує оперування граматичним поняттям. Своєчасне ознайомлення учнів з терміном веде до швидкого



МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>